

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з питань методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
" 09 " 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Логопедія
(шифр і назва навчальної дисципліни)
напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»
(шифр і назва напряму підготовки)
спеціальність _____
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____
(назва спеціалізації)
інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма «Логопедія» для студентів напрямку підготовки «Корекційна освіта (логопедія)».

Розробники: В.В.Тищенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від "06" вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

 (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади вивчення алалії.

Змістовий модуль 2. Діагностика та корекція алалії.

Змістовий модуль 3. Науково-теоретичні засади вивчення афазії.

Змістовий модуль 4. Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Логопедія»

V. Плани практичних занять

VI. Завдання для самостійної роботи

VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота

VIII. Система поточного та підсумкового контролю

IX. Методи навчання

X. Методичне забезпечення курсу

XI. Питання до екзамену

XII. Література

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Логопедія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою соціальної педагогіки та корекційної освіти на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану для напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму складено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяг знань, які повинен опанувати здобувач вищої освіти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Логопедія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Метою навчальної дисципліни «Логопедія» є формування у студентів теоретико-методологічних знань про всі види порушень мовлення, про причини, що їх викликають, шляхи їх подолання та попередження; надати практичні навички роботи з дітьми на основі засвоєних прийомів виявлення, корекції та профілактики мовленнєвих розладів.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Логопедія» є:

– надати студентам теоретичні знання щодо загальної характеристики мовленнєвих порушень: фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення і загального недорозвитку мовлення в історичному аспекті, етіології, механізмів, симптоматики, класифікації, динаміки протікання даних порушень мовлення за умов спонтанного та цілеспрямованого навчання та виховання;

– сформувати у студентів уміння правильно діагностувати вищеозначені мовленнєві вади та визначати ефективні шляхи корекційного впливу на розвиток дітей із ТПМ;

– ознайомити студентів з питаннями організації логопедичної допомоги та профілактики даних мовленнєвих порушень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати : види мовленнєвих порушень: фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення і загальний недорозвиток мовлення; їх причини, механізми, структуру, симптоматику; методики корекційної роботи з подолання цих мовленнєвих вад;

вміти :

– проводити кваліфіковане психолого-педагогічне обстеження з метою визначення протікання психічного розвитку, відповідності його віковим нормам, а також структури дефекту при мовленнєвих порушеннях: ЗНМ і ФФНМ.

– володіти методами диференційованої діагностики для визначення виду порушень;

– здійснювати корекційний вплив, володіти методами навчання та виховання дітей з різною мовленнєвою патологією;

– впроваджувати в практику різні профілактичні засоби з метою попередження виникнення мовленнєвих вад або вторинних відхилень у психічному розвитку дитини;

– здійснювати консультування дітей та дорослих з відхиленнями у мовленнєвому розвитку, їхніх батьків та педагогів з проблеми навчання, розвитку, життєвого та професійного самовизначення;

Вивчення навчальної дисципліни «Логопедія» базується згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

На практичних заняттях студенти уточнюють, поглиблюють, систематизують, узагальнюють та закріплюють отримані в процесі лекційної та самостійної роботи знання й уміння.

Поряд з аудиторними заняттями планується виконання студентами індивідуальної самостійної роботи під керівництвом викладача.

Процес вивчення дисципліни спрямований на **формування** наступних **компетенностей**:

1.	<i>Загальні</i>	
	Світоглядна	Наявність ціннісно-орієнтаційної позиції. Загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів. Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії.
	Комунікативна	Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати у команді.
	Інформаційна	Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань. Здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній і професійній діяльності
	Науково-дослідницька	Здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідно фахового спрямування.
	Самоосвітня	Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху
2.	<i>Фахові</i>	
	Організаційна	Здатність планувати, організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію її суб'єктів.
	Медико-біологічна	Здатність оцінити структуру дефекту при порушеннях мовлення та функцій сенсорних систем; потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної з категорії дітей з такими вадами.
	Психолінгвістична	Володіння знаннями про закономірності мовленнєвого розвитку в онтогенезі, взаємозв'язку мовлення, мислення і свідомості; розуміння психолінгвістичної моделі мовленнєвої діяльності
	Корекційно-педагогічна	Володіння знаннями і здатністю до раціонального вибору і реалізації корекційно-освітніх програм, методик і технологій корекції порушень мовленнєвого розвитку в умовах особистісно-орієнтованого підходу до розвитку осіб з психофізичними порушеннями. Володіння знаннями та розуміння сучасних підходів до вивчення, освіти, розвитку, абілітації, реабілітації і соціальної адаптації осіб з психофізичними порушеннями в освітніх закладах, закладах соціального захисту та охорони здоров'я.
	Корекційно-методична	Застосовувати уміння: планувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури порушення, актуального стану і потенційних можливостей осіб з тяжкими порушеннями мовлення; здійснювати корекційно-педагогічну діяльність в установах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту; організовувати корекційно-розвивальне освітнє середовище, добирати і використовувати навчально-методичне забезпечення. Здатність застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у роботі з дітьми, які мають

		порушення психофізичного розвитку в умовах навчальних закладів і реабілітаційних установ.
	Логодіагностична	Володіння комплексом логодіагностичних методик визначення рівня сформованості мовленнєвих функцій та мовленнєвої діяльності. Здатність продемонструвати інтегрування результатів діагностування у процесі складання логопедичного заключення.
	Логокорекційна	Здатність здійснювати цілеспрямований добір методик і технологій для корекції психомоторного та мовленнєвого розвитку дітей з важкими порушеннями мовлення; Володіння методиками і технологіями корекції та розвитку мовленнєвої діяльності при різних мовленнєвих порушеннях. Здатність використовувати ігрову діяльність для формування та корекції правильного дихання, артикуляційних укладів, вимови, накопичення словника, вдосконалення граматичних форм мовлення, розвитку фонематичного сприймання; когнітивного розвитку.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 144 год., з них 28 год. – лекції, 28 год. – практичні заняття, самостійна робота – 80 год., модульний контроль – 8 год.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Логопедія» завершується складанням екзамену.

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»	нормативна
	Напрямок підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»	
Модулів – 4		Рік підготовки
Змістових модулів – 4		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: творчий проект		Семестр
Загальна кількість годин – 144		7-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-професійний рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	28 год.
		Практичні, семінарські
		28 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		80 год.
		Модульний контроль
		8 год.
		Вид контролю: залік

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади вивчення алалії								
1.	<i>Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології</i>	10	4	2	2		6	
2.	<i>Поняття про алалію, класифікація алалій</i>	10	4	2	2		6	
3.	<i>Поняття про моторну алалію</i>	10	4	2	2		6	
4.	<i>Порушення мовлення у дітей з моторною алалією</i>	10	4	2	2		6	
5.	<i>Поняття про сенсорну алалію, порушення мовлення при сенсорній алалії</i>	10	4	2	2		6	
Разом		52	20	10	10	0	30	2
Змістовий модуль 2. Діагностика та корекція алалії								
6.	<i>Діагностичне обстеження дітей із алалією</i>	10	4	2	2		6	
7.	<i>Система корекційного впливу з подолання моторній алалії</i>	10	4	2	2		6	
8.	<i>Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній алалії</i>	10	4	2	2		6	
Разом		32	12	6	6	0	18	2
Змістовий модуль 3. Науково-теоретичні засади вивчення афазії								
9.	<i>Поняття про афазію, класифікація афазій</i>	10	4	2	2		6	
10.	<i>Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій</i>	10	4	2	2		6	
Разом		22	8	4	4	0	12	2

Змістовий модуль 4. Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії								
11.	<i>Діагностичне обстеження хворих на афазію</i>	18	8	4	4		10	
12.	<i>Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії</i>	18	8	4	4		10	
Разом		38	16	8	8	0	20	2
Семестровий контроль								
Разом за навчальним планом		144	56	28	28	0	80	8

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Науково-теоретичні засади вивчення алалії

Лекція 1. Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології.

Вчення про функціональні блоки мозку (за О.Р.Лурією). Мовленнєві центри кори головного мозку (локалізація, функції). Кінестетичний та кінетичний праксис як психофізіологічна основа моторної організації мовлення. Сенсорні мозкові механізми мовлення. Нейропсихологічна діагностика порушень центральних механізмів мовлення.

Лекція 2. Поняття про алалію, класифікація алалій

Визначення алалії. Причини, механізми алалії. Історія вивчення алалії. Основні наукові напрямки вивчення алалії на сучасному етапі. Анатомо-фізіологічний аспект вивчення алалій. Статистичні відомості про розповсюдженість алалії та прогнози в її подоланні. Класифікації алалій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, психологічним, лінгвістичним, психолінгвістичним). Дискусійні питання в проблемі алалії. Структура дефекту при алалії. Основні форми алалії (моторна, сенсорна), форми моторної алалії (аферентна та еферентна, мішана). Ступені тяжкості алалії.

Лекція 3. Поняття про моторну алалію.

Поняття моторної (експресивної) алалії. Немовленнєва симптоматика: особливості формування загальної, дрібної моторики; особливості формування основних психічних функцій (пам'яті, уваги, мислення, гнозису, праксису тощо). Характеристика нервово-соматичних, нервово-психічних симптомів. Особливості формування різних видів діяльності. Особливості соціальних контактів. Етапи розвитку мовлення дітей із моторною алалією. Рівні недорозвинення мовлення при моторній алалії. Взаємозв'язок між мовленням і мисленням у дітей з моторною алалією.

Лекція 4. Порушення мовлення у дітей з моторною алалією.

Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією. Порушення різних ланок процесу породження мовленнєвого висловлювання при моторній алалії: несформованість задуму; внутрішнього програмування; порушення лексико-граматичного оформлення висловлювання; утруднення в фонетичній реалізації слова і висловлювання. Особливості формування фонетико-фонематичної системи мови. Особливості формування словника. Характер і структура порушень граматичної системи мови. Характер і структура порушень засвоєння морфологічної системи мови. Характер і структура порушень

засвоєння синтаксичної системи мови. Специфіка формування комунікативної функції мовлення. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення у дітей із моторною алалією.

Лекція 5. Поняття про сенсорну алалію, порушення мовлення при сенсорній алалії

Визначення, причини, механізми, симптоматика сенсорної (імпресивної) алалії. Структура дефекту при сенсорній алалії (мовленнєва та немовленнєва симптоматика). Дані про стан фізіологічного слуху у дітей із сенсорною алалією. Специфіка акустико-гностичних і акустико-мнестичних проявів. Особливості акустичної уваги, сприймання та розуміння мовлення у дітей із сенсорною алалією. Ступені недорозвинення мовлення (різноманітність проявів недоліків розуміння мовлення). Психологічні особливості дітей із сенсорною алалією. Психолого-педагогічне характеристика дітей із сенсорною алалією.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Діагностика та корекція алалії

Лекція 6. Діагностичне обстеження дітей із алалією.

Принципи, прийоми, зміст обстеження. Значення спостереження за дитиною при здійсненні діагностики. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням. Відмежування моторної алалії від інших мовленнєвих вад (дитяча афазія, анартрія, дизартрія) і станів (мутизм, аутизм). Відмежування моторної алалії від розумової відсталості. Диференційна діагностика сенсорної алалії та зниження слуху. Диференційна діагностика сенсорної алалії та розумової відсталості. Розмежування сенсорної та моторної алалії. Диференційна діагностика сенсорної алалії, раннього дитячого аутизму, мутизму.

Лекція 7. Система корекційного впливу з подолання моторній алалії.

Принципи, організація, етапи, зміст і методи корекційно-виховного впливу при моторній алалії. Планування і організація занять із дітьми, які мають різний ступінь тяжкості алалії. Значення та особливості початкового етапу впливу. Формування основних ланок мовленнєвої системи. Розвиток операційних навичок мовленнєвої діяльності. Розвиток мовлення на основі предметно-практичної та інших видів провідної діяльності. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення. Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення. Формування зв'язного висловлювання, специфіка формування комунікативної функції мовлення при моторній алалії. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення при моторній алалії. Роль ігрової діяльності і логоритміки в системі корекційної роботи.

Лекція 8. Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній алалії.

Розвиток імпресивного мовлення: - формування уваги, сприймання немовленнєвих і мовленнєвих звуків, акустичних диференціювань, розуміння мовлення; - використання різних засобів для диференціації системи значень. Формування експресивного мовлення: - розвиток уваги до мовлення оточуючих; - виховання контролю до власного мовлення; - виховання різних форм і функцій мовлення в процесі предметно-практичної діяльності; Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Науково-теоретичні засади вивчення афазії

Лекція 9. Поняття про афазію, класифікація афазій.

Визначення афазії, етіологія, механізми. Статистичні дані про розповсюдження. Короткі відомості з історії афазіології. (основні етапи вивчення та наукові напрямки). Зв'язок досліджень афазії з розвитком уявлень про вищі психічні функції. Нейролінгвістичний підхід у розумінні афазії на сучасному етапі. Причини афазії. Характерні для афазії патогенні фактори. Співвідношення органічних і функціональних уражень, нейродинамічні перебудови. Механізми різних форм афазії. Афазія у дітей і дорослих. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазій, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма).

Лекція 10. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазії.

Прояви системного, поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні). Різні ступені прояву афатичних порушень. Характеристика немовленнєвих симптомів. Стан рухових, слухових, зорових функцій. Стан сприймання, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери. Співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів, зв'язок між порушенням мовлення і мислення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії

Лекція 11. Діагностичне обстеження хворих на афазію

Зміст і структура діагностичного обстеження стану вищих психічних функцій осіб із афазією. Зміст і значення комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження хворих. Зміст, структура, принципи, методи та прийоми обстеження ВПФ у хворих із афазією. Обстеження немовленнєвого праксису і гнозису. Обстеження просторового праксису. Оцінка відтворення ритмів. Обстеження орального і лицевого праксису. Обстеження мовленнєвих функцій. Дослідження загальної здібності хворого до мовленнєвої комунікації. Обстеження розуміння мовлення (розуміння значення слів, простих речень, граматичних структур, прислів'їв тощо). Обстеження фонематичного слуху. Обстеження артикуляторної ланки мовлення (оральний, артикуляторний праксис). Обстеження автоматизованих видів мовлення, спряженого та відображеного повторення. Обстеження номінативної функції мовлення. Обстеження діалогічного і монологічного мовлення. Обстеження стану читання та письма. Логопедичний висновок про мовленнєвий статус хворого. Диференційна діагностика різних форм афазії. Виявлення та оцінка порушених і збережених ланок ВПФ і особливості особистості хворого з афазією. Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах.

Лекція 12. Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії.

Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювального навчання. Загальна організація і методи корекційно-відновлювальної роботи. Організація, зміст і методика роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу. Стимулювання розуміння мовлення на слух на ранньому етапі відновлення. Розгальмування і стимулювання експресивного мовлення при моторній афазії. Попередження виникнення та усунення різних патологічних симптомів. Організація, зміст і методика роботи на резидуальному етапі відновлення мовлення. Психотерапія та трудотерапія в комплексі відновлювальних заходів. Комплексний вплив по подоланню афазії. Корекційно-педагогічна робота при аферентній моторній афазії. Корекційно-педагогічна робота при еферентній моторній афазії. Подолання сенсорної акустико-гностичної афазії. Подолання акустико-мнестичної афазії. Подолання семантичної афазії. Подолання динамічної афазії. Корекційно-педагогічна робота при комплексних афазіях. Подолання підкоркової дисфазії. Корекційно-педагогічна робота по подоланню апраксії, алексії, аграфії, акалькулії у хворих із афазією. Подолання афазії у дітей і підлітків. Прогноз при афазії різних форм.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГОПЕДІЯ»

VII семестр

Разом: 144 год., з них 28 год. – лекції, 28 год. – практичних заняття, самостійна робота – 80 год.,
модульний контроль – 8 год.

Кількість балів за семестр	338							
Модулі	<i>Змістовий модуль 1</i>					<i>Змістовий модуль 2</i>		
Назва модуля	Науково-теоретичні засади вивчення алаалії					Діагностика та корекція алаалії		
Лекції	1 (1 бал)	2 (1 бал)	3 (1 бал)	4 (1 бал)	5 (1 бал)	1 (1 бал)	2 (1 бал)	3 (1 бал)
Теми лекцій	Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології	Поняття про алаалію, класифікація алаалій	Поняття про моторну алаалію	Порушення мовлення у дітей з моторною алаалією	Поняття про сенсорну алаалію, порушення мовлення при сенсорній	Діагностичне обстеження дітей із алаалією	Система корекційного впливу з подолання моторній алаалії	Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній
Практичні Заняття	1 (11 балів)	2 (11 балів)	3 (11 балів)	4 (11 балів)	5 (11 балів)	1 (11 балів)	2 (11 балів)	3 (11 балів)
Теми практичних занять	Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології	Поняття про алаалію, класифікація алаалій	Поняття про моторну алаалію	Порушення мовлення у дітей з моторною алаалією	Поняття про сенсорну алаалію, порушення мовлення при сенсорній	Діагностичне обстеження дітей із алаалією	Система корекційного впливу з подолання моторній алаалії	Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній
Самостійна робота	1 (5 балів)	2 (5 балів)	3 (5 балів)	4 (5 балів)	5 (5 балів)	1 (5 балів)	2 (5 балів)	3 (5 балів)
ІНДЗ	30 балів (здається наприкінці курсу)							
Поточний контроль	модульна контрольна робота №1 (25 балів)					модульна контрольна робота №2 (25 балів)		
Підсумковий контроль	ЗАЛІК Розрахунок коефіцієнту: $338:100 = 3,38$							

Кількість балів за семестр	338			
Модулі	<i>Змістовий модуль 3</i>		<i>Змістовий модуль 4</i>	
Назва модуля	Науково-теоретичні засади вивчення афазії		Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії	
Лекції	1 (1 бал)	2 (1 бал)	1-2 (2 бали)	3-4 (2 бали)
Теми лекцій	Поняття про афазію, класифікація афазій	Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій	Діагностичне обстеження хворих на афазію	Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії
Практичні заняття	1 (11 балів)	2 (11 балів)	1-2 (12 балів)	3-4 (12 балів)
Теми практичних занять	Поняття про афазію, класифікація афазій	Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій	Діагностичне обстеження хворих на афазію	Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії
Самостійна робота	1 (5 балів)	2 (5 балів)	1-2 (5 балів)	3-4 (5 балів)
ІНДЗ	30 балів (здається наприкінці курсу)			
Поточний контроль	модульна контрольна робота №3 (25 балів)		модульна контрольна робота №4 (25 балів)	
Підсумковий контроль	ЗАЛІК Розрахунок коефіцієнту: $338:100 = 3,38$			

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Науково-теоретичні засади вивчення алалії

Тема 1. Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології.

План:

I. Теоретична частина:

1. Вчення про функціональні блоки мозку (за О.Р.Лурією).
2. Мовленнєві центри кори головного мозку (локалізація, функції).
3. Кінестетичний та кінетичний праксис як психофізіологічна основа моторної організації мовлення.
4. Сенсорні мозкові механізми мовлення. Нейропсихологічна діагностика порушень центральних механізмів мовлення.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 6, 7.

Додаткова література: 32, 31, 45.

Тема 2. Поняття про алалію, класифікація алалій.

План:

I. Теоретична частина

1. Визначення алалії.
2. Причини, механізми алалії.
3. Історія вивчення алалії.
4. Основні наукові напрямки вивчення алалії на сучасному етапі.
5. Анатомо-фізіологічний аспект вивчення алалій.
6. Статистичні відомості про розповсюдженість алалії та прогнози в її подоланні.
7. Класифікації алалій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, психологічним, лінгвістичним, психолінгвістичним).
8. Дискусійні питання в проблемі алалії.
9. Структура дефекту при алалії.
10. Основні форми алалії (моторна, сенсорна), форми моторної алалії (аферентна та еферентна, мішана).
11. Ступені тяжкості алалії.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 6, 7.

Додаткова література: 32, 31, 47.

Тема 3. Поняття про моторну алалію.

План:

I. Теоретична частина:

1. Поняття моторної (експресивної) алалії.
2. Немовленнева симптоматика: особливості формування загальної, дрібної моторики; особливості формування основних психічних функцій (пам'яті, уваги, мислення, гнозису, праксису тощо).
3. Характеристика нервово-соматичних, нервово-психічних симптомів.
4. Особливості формування різних видів діяльності.
5. Особливості соціальних контактів.

6. Етапи розвитку мовлення дітей із моторною алалією.
 7. Рівні недорозвинення мовлення при моторній алалії.
 8. Взаємозв'язок між мовленням і мисленням у дітей з моторною алалією.
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
III. Тестовий контроль знань.
Основна література: 6, 7.
Додаткова література: 43, 47.

Тема 4. Порушення мовлення у дітей з моторною алалією.

План:

- I. Теоретична частина:
1. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією.
 2. Особливості формування фонетико-фонематичної системи мови.
 3. Особливості формування словника.
 4. Характер і структура порушень граматичної системи мови.
 5. Характер і структура порушень засвоєння морфологічної системи мови.
 6. Характер і структура порушень засвоєння синтаксичної системи мови.
 7. Специфіка формування комунікативної функції мовлення.
 8. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення у дітей із моторною алалією.
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
III. Тестовий контроль знань.
Основна література: 6, 7.
Додаткова література: 47.

Тема 5. Поняття про сенсорну алалію, порушення мовлення при сенсорній алалії.

План:

- I. Теоретична частина:
1. Визначення, причини, механізми, симптоматика сенсорної (імпресивної) алалії.
 2. Структура дефекту при сенсорній алалії (мовленнєва та немовленнєва симптоматика).
 3. Дані про стан фізіологічного слуху у дітей із сенсорною алалією.
 4. Специфіка акустико-гностичних і акустико-мнестичних проявів.
 5. Особливості акустичної уваги, сприймання та розуміння мовлення у дітей із сенсорною алалією.
 6. Ступені недорозвинення мовлення (різноманітність проявів недоліків розуміння мовлення).
 7. Психологічні особливості дітей із сенсорною алалією.
 8. Психолого-педагогічне характеристика дітей із сенсорною алалією.
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
III. Тестовий контроль знань.
Основна література: 6, 7.
Додаткова література: 54.

Змістовий модуль II

Діагностика та корекція алалії

Тема 6. Діагностичне обстеження дітей із алалією.

План:

- I. Теоретична частина:

1. Принципи, прийоми, зміст обстеження.
2. Значення спостереження за дитиною при здійсненні діагностики.
3. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням.
4. Відмежування моторної алалії від інших мовленнєвих вад (дитяча афазія, анартрія, дизартрія) і станів (мутизм, аутизм).
5. Відмежування моторної алалії від розумової відсталості.
6. Диференційна діагностика сенсорної алалії та зниження слуху.
7. Диференційна діагностика сенсорної алалії та розумової відсталості.
8. Розмежування сенсорної та моторної алалії.
9. Диференційна діагностика сенсорної алалії, раннього дитячого аутизму, мутизму.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 6, 7, 11.

Додаткова література: 47, 54.

Тема 7. Система корекційного впливу з подолання моторній алалії.

План:

I. Теоретична частина:

1. Принципи, організація, етапи, зміст і методи корекційно-виховного впливу при моторній алалії.
2. Планування і організація занять із дітьми, які мають різний ступінь тяжкості алалії.
3. Розвиток мовлення на основі предметно-практичної та інших видів провідної діяльності.
4. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення.
5. Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення.
6. Формування зв'язного висловлювання, специфіка формування комунікативної функції мовлення при моторній алалії.
7. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення при моторній алалії.
8. Роль ігрової діяльності і логоритміки в системі корекційної роботи.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 6, 7.

Додаткова література: 47.

Тема 8. Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній алалії.

План:

I. Теоретична частина:

1. Розвиток імпресивного мовлення: - формування уваги, сприймання немовленнєвих і мовленнєвих звуків, акустичних диференціювань, розуміння мовлення; - використання різних засобів для диференціації системи значень.
2. Формування експресивного мовлення: - розвиток уваги до мовлення оточуючих; - виховання контролю до власного мовлення; - виховання різних форм і функцій мовлення в процесі предметно-практичної діяльності.
3. Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 6, 7.

Додаткова література: 54.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Науково-теоретичні засади вивчення афазії

Тема 9. Поняття про афазію, класифікація афазій.

План:

- I. Теоретична частина:
 1. Визначення афазії, етіологія, механізми.
 2. Статистичні дані про розповсюдження.
 3. Короткі відомості з історії афазіології. (основні етапи вивчення та наукові напрямки).
 4. Зв'язок досліджень афазії з розвитком уявлень про вищі психічні функції. Нейролінгвістичний підхід у розумінні афазії на сучасному етапі.
 5. Причини афазії. Характерні для афазії патогенні фактори.
 6. Співвідношення органічних і функціональних уражень, нейродинамічні перебудови.
 7. Механізми різних форм афазії.
 8. Афазія у дітей і дорослих.
 9. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним).
 10. Основні форми афазій, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма).
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
- III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 6, 7.
Додаткова література: 32, 31.

Тема 10. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій.

План:

- I. Теоретична частина:
 1. Прояви системного, поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні).
 2. Різні ступені прояву афатичних порушень.
 3. Характеристика немовленнєвих симптомів.
 4. Стан рухових, слухових, зорових функцій.
 5. Стан сприймання, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери.
 6. Співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів, зв'язок між порушенням мовлення і мислення.
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
- III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 6, 7.
Додаткова література: 32, 31.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії

Тема 11. Діагностичне обстеження хворих на афазію.

План:

- I. Теоретична частина:

1. Зміст і структура діагностичного обстеження стану вищих психічних функцій осіб із афазією.
 2. Обстеження немовленнєвого праксису і гнозису, просторового праксису, відтворення ритмів, орального і лицевого праксису, мовленнєвих функцій.
 3. Дослідження загальної здібності хворого до мовленнєвої комунікації.
 4. Обстеження розуміння мовлення (розуміння значення слів, простих речень, граматичних структур, прислів'їв тощо).
 5. Обстеження фонематичного слуху.
 6. Обстеження артикуляторної ланки мовлення (оральний, артикуляторний праксис). Обстеження автоматизованих видів мовлення, спряженого та відображеного повторення.
 7. Обстеження номінативної функції мовлення, діалогічного і монологічного мовлення, читання та письма.
 8. Логопедичний висновок про мовленнєвий статус хворого.
 9. Диференційна діагностика різних форм афазії.
 10. Виявлення та оцінка порушених і збережених ланок ВПФ і особливості особистості хворого з афазією.
 11. Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах.
- II. Виконання самостійної роботи в зошиті.
- III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 1, 6, 7.

Додаткова література: 32, 31, 22, 54, 24.

Тема 12. Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії.

План:

- I. Теоретична частина:
1. Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювального навчання.
 2. Загальна організація і методи корекційно-відновлювальної роботи.
 3. Організація, зміст і методика роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу.
 4. Стимулювання розуміння мовлення на слух на ранньому етапі відновлення.
 5. Розгальмування і стимулювання експресивного мовлення при моторній афазії.
 6. Попередження виникнення та усунення різних патологічних симптомів.
 7. Організація, зміст і методика роботи на резидуальному етапі відновлення мовлення.
 8. Психотерапія та трудотерапія в комплексі відновлювальних заходів.
 9. Комплексний вплив по подоланню афазії. Корекційно-педагогічна робота при аферентній моторній афазії.
 10. Корекційно-педагогічна робота при еферентній моторній афазії.
 11. Подолання сенсорної акустико-гностичної афазії.
 12. Подолання акустико-мнестичної афазії. Подолання семантичної афазії. Подолання динамічної афазії.
 13. Корекційно-педагогічна робота при комплексних афазіях.
 14. Подолання підкоркової дисфазії.
 15. Корекційно-педагогічна робота по подоланню апраксії, алексії, аграфії, акалькулії у хворих із афазією.

16. Подолання афазії у дітей і підлітків.

17. Прогноз при афазії різних форм.

II. Виконання самостійної роботи в зошиті.

III. Тестовий контроль знань.

Основна література: 6, 7.

Додаткова література: 32, 31, 22, 54, 24.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Характеристика ринолалії як порушення психофізичного розвитку

Тема 1. Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології.

1. Конспект праці О.Р.Лурії „Основы нейропсихологии”.

2. Накреслити схему розташування мовних центрів кори головного мозку.

Тема 2. Поняття про алалію, класифікація алалій.

1. Скласти таблицю „Порівняльна характеристика алалії та інших порушень мовленнєвого розвитку”.

2. Скласти схему «Сучасна класифікація алалій»

Тема 3. Поняття про моторну алалію.

1. Скласти таблицю «Порівняльна характеристика апраксій».

Тема 4. Порушення мовлення у дітей з моторною алалією.

1. Конспект праці Соботович Є.Ф. „Формирование правильной речи у детей с моторной алалией”.

Тема 5. Поняття про сенсорну алалію, порушення мовлення при сенсорній алалії.

1. Скласти таблицю «Порівняльна характеристика різних форм сенсорної алалії»/

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Діагностика та корекція алалії

Тема 6. Діагностичне обстеження дітей із алалією.

1. Підготувати реферат з проблем вивчення, діагностики, корекції алалії у дітей дошкільного та шкільного віку.

2. Конспект праці Трауготт Н. Н., Кайданової С. І. „Нарушения слуха при сенсорной алалии и афазии”.

Тема 7. Система корекційного впливу з подолання моторній алалії.

1. Конспект посібника Є.Ф. Соботович „Нарушения речевого развития у детей и пути их преодоления”.

2. Конспект статті Заплатної С.М. „Корекція порушень складової структури слова у дітей із моторною алалією”.

Тема 8. Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній алалії.

1. Розробити альбом обстеження граматичної сторони мовлення дітей з алалією.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III Науково-теоретичні засади вивчення афазії

Тема 9. Поняття про афазію, класифікація афазій.

1. Розробити таблицю „Порівняльний аналіз афазії та інших порушень мовленнєвого розвитку”.
2. Підготувати реферат „Етіологія та патогенез різних форм афазії”.

Тема 10. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій.

1. Скласти таблицю «Мовленнєва симптоматика різних форм афазії».
2. Скласти таблицю «Немовленнєва симптоматика різних форм афазії».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії

Тема 11. Діагностичне обстеження хворих на афазію.

1. Підготувати реферат з теми «Діагностика різних форм афазії»
2. Конспект праці Л.С. Цветкової «Афазия и восстановительное обучение».
3. Конспект праці О.Р. Лурія «Высшие психические функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга».
4. Підготувати альбом дидактичного матеріалу для обстеження вищих психічних функцій у хворих на афазію.

Тема 12. Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії.

1. Підготувати повідомлення з теми «Сучасні форми корекційно-відновлювальної роботи з хворими на афазію».
2. Розробити план-конспект логопедичного заняття з відновлення мовлення у хворого на афазію.
3. Розробити конспект заняття з корекції вищих психічних функцій у хворих на афазію.

Карта самостійної роботи

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
VII семестр		
Змістовий модуль I. Науково-теоретичні засади вивчення алалії		
Тема 1. Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	5
Тема 2. Поняття про алалію, класифікація алалій.		5
Тема 3. Поняття про моторну алалію.		5
Тема 4. Порушення мовлення у дітей з моторною алалією.		5

Тема 5. Поняття про сенсорну алалію, порушення мовлення при сенсорній алалії.		5
Змістовий модуль 2. Діагностика та корекція алалії		
Тема 6. Діагностичне обстеження дітей із алалією.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	5
Тема 7. Система корекційного впливу з подолання моторній алалії.		5
Тема 8. Система корекційно-виховного впливу з подолання сенсорній алалії.		5
Змістовий модуль 3. Науково-теоретичні засади вивчення афазії		
Тема 9. Поняття про афазію, класифікація афазій.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	5
Тема 10. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика різних форм афазій.		5
Змістовий модуль 4. Діагностика афазії. Система корекційно-відновлювальної роботи при афазії		
Тема 11. Діагностичне обстеження хворих на афазію.	Практичні заняття, індивідуальні заняття, модульний контроль	5
Тема 12. Організація, зміст та методика комплексної корекційно-відновлювальної роботи при афазії.		5
Разом 60 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Логопедія» – це вид навчально-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ – творчий проект: розробка альбому для обстеження стану сформованості мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	3
Обґрунтоване розкриття змісту, форм та методів роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку.	від 1 до 20
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	3
Якість оформлення роботи	4
Разом	30

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студента-бакалавра з дисципліни «Логопедія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за Європейською (ECTS) шкалою подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни
«Логопедія»

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	14
2.	Відвідування практичних занять	14
2.	Виконання практичних занять	120
3.	Модульні контрольні роботи	100
4.	Самостійна робота	60
5.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	30
Разом балів		338
$338 : 100 = 3,38.$ Студент набрав X балів; Розрахунок: $X : 8,77 = XX$ балів. XX балів = Загальна кількість балів		

Форма контролю – залік. Коефіцієнт з даної дисципліни дорівнює 3,38 ($338 : 100 = 3,38$).

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента-бакалавра застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

**Порядок переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою
оцінювання, в шкалу за системою ЄКТС**

Оцінка ЄКТС	Оцінка за шкалою Університету	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
F	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
FX	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Сума отриманих студентом балів в інтервалі від 1 до 60. Якщо студент набрав менше 35 балів він не допускається до складання іспиту.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Реферативні дослідження, які виконує студент за визначеною тематикою перевіряються викладачем. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- ✓ роздаткові матеріали для самостійної роботи студента під час практичних занять;
- ✓ контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ тести
- ✓ РКР

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Вчення про функціональні блоки мозку (за О.Р.Лурією).
2. Мовленнєві центри кори головного мозку (локалізація, функції).
3. Кінестетичний та кінетичний праксис як психофізіологічна основа моторної організації мовлення.
4. Нейропсихологічна діагностика порушень центральних механізмів мовлення.
5. Визначення алалії, причини, механізми алалії.
6. Основні наукові напрямки вивчення алалії на сучасному етапі.
7. Анатомио-фізіологічний аспект вивчення алалії.
8. Дискусійні питання в проблемі вивчення алалії.
9. Немовленнєва симптоматика моторної алалії.
10. Рівні недорозвинення мовлення при моторній алалії.
11. Взаємозв'язок між мовленням і мисленням у дітей з моторною алалією.
12. Особливості формування фонетико-фонематичної системи мови у дітей з моторною алалією.
13. Особливості формування словника у дітей з моторною алалією.
14. Характер і структура порушень граматичної системи мови у дітей з моторною алалією.
15. Характер і структура порушень засвоєння морфологічної системи мови у дітей з моторною алалією.

16. Характер і структура порушень засвоєння синтаксичної системи мови у дітей з моторною алалією.
17. Специфіка формування комунікативної функції мовлення у дітей з моторною алалією.
18. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення у дітей із моторною алалією.
19. Принципи, прийоми, зміст обстеження дітей з моторною алалією.
20. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням.
21. Відмежування моторної алалії від інших мовленнєвих вад.
22. Відмежування моторної алалії від розумової відсталості.
23. Принципи, організація, етапи, зміст і методи корекційно-виховного впливу при моторній алалії.
24. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення у дітей з моторною алалією.
25. Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей з моторною алалією.
26. Формування зв'язного висловлювання, специфіка формування комунікативної функції мовлення при моторній алалії.
27. Роль ігрової діяльності і логоритміки в системі корекційної роботи при моторній алалії.
28. Визначення, причини, механізми, симптоматика сенсорної (імпресивної) алалії.
29. Структура дефекту при сенсорній алалії (мовленнєва та немовленнєва симптоматика).
30. Дані про стан фізіологічного слуху у дітей із сенсорною алалією.
31. Специфіка акустико-гностичних і акустико-мнестичних проявів при сенсорній алалії.
32. Особливості акустичної уваги, сприймання та розуміння мовлення у дітей із сенсорною алалією.
33. Ступені недорозвинення мовлення у дітей з моторною алалією.
34. Психолого-педагогічне характеристика дітей із сенсорною алалією.
35. Диференційна діагностика сенсорної алалії та порушень слуху.
36. Диференційна діагностика сенсорної алалії та розумової відсталості.
37. Розмежування сенсорної та моторної алалії.
38. Диференційна діагностика сенсорної алалії, раннього дитячого аутизму, мутизму.
39. Розвиток імпресивного мовлення у дітей з сенсорною алалією.
40. Формування експресивного мовлення у дітей з сенсорною алалією.
41. Визначення афазії, етіологія, механізми.
42. Етіологія афазії.
43. Психологічні механізми різних форм афазій.
44. Афазія у дітей і дорослих.
45. Класифікація афазій.
46. Основні форми афазій, їх коротка характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма).
47. Прояви системного, поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні).
48. Різні ступені прояву афатичних порушень.
49. Характеристика немовленнєвих симптомів при афазії.
50. Стан рухових, слухових, зорових функцій при афазії.
51. Стан сприймання, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери при афазії.
52. Співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів, зв'язок між порушенням мовлення і мислення при афазії.

53. Зміст і структура діагностичного обстеження стану вищих психічних функцій осіб із афазією.
54. Обстеження немовленнєвого праксису і гнозису, просторового праксису, відтворення ритмів, орального і лицевого праксису, мовленнєвих функцій.
55. Дослідження загальної здібності хворого до мовленнєвої комунікації.
56. Обстеження розуміння мовлення (розуміння значення слів, простих речень, граматичних структур, прислів'їв тощо) при афазії.
57. Обстеження фонематичного слуху при афазії.
58. Обстеження артикуляторної ланки мовлення (оральний, артикуляторний праксис) при афазії.
59. Обстеження автоматизованих видів мовлення, спряженого та відображеного повторення при афазії.
60. Обстеження номінативної функції мовлення, діалогічного і монологічного мовлення, читання та письма при афазії.
61. Логопедичний висновок про мовленнєвий статус хворого при афазії.
62. Диференційна діагностика різних форм афазії.
63. Виявлення та оцінка порушених і збережених ланок ВПФ і особливості особистості хворого з афазією.
64. Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах.
65. Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювального навчання.
66. Загальна організація і методи корекційно-відновлювальної роботи при афазії.
67. Організація, зміст і методика роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу при афазії.
68. Стимулювання розуміння мовлення на слух на ранньому етапі відновлення при афазії.
69. Розгальмування і стимулювання експресивного мовлення при моторній афазії.
70. Організація, зміст і методика роботи на резидуальному етапі відновлення мовлення при афазії.
71. Корекційно-педагогічна робота при еферентній моторній афазії.
72. Подолання сенсорної акустико-гностичної афазії.
73. Подолання акустико-мнестичної афазії.
74. Подолання семантичної афазії.
75. Подолання динамічної афазії.
76. Корекційно-педагогічна робота з подолання апраксії, алексії, аграфії, акалькулії у хворих із афазією.
77. Подолання афазії у дітей і підлітків.
78. Прогноз при різних формах афазії.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бадалян Л.О. Невропатология. – К., 1988.
2. Беккер К.П., Совак М. Логопедия. – М: Медицина, 1981.
3. Бельтюков В.И. К вопросу о механизмах функциональных нарушений звукопроизношения // Спец. школа Вып. 1 (133). – М: Просвещение, 1969.
4. Бельтюков В.И. О сроках усвоения в произношении звуков речи слышащими детьми // Дефектология, 1983, №2.
5. Каше Г.А. Исправление недостатков речи у дошкольников. – М: Просвещение, 1972.
6. Логопедия. Учебное пособие для студ. дефектол. факульт. пед. вузов / под ред. Волковой Л.С., Шаховской С.Н., 3е изд. – М.: Владос, 1999.
7. Логопедія / За ред. проф. М.К.Шеремет. – К.: «Слово», 2010.

8. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовних недоліків. – К., 2000.
 9. Основы логопедии с практикумом по звукопроизношению / учеб. пособие под ред Волосовец. – М.: Академия, 2000.
 10. Пінчук Ю.В., Циба Л.Л. Мовленнєві вправи для виховання у дітей правильної вимови звуків Р, Р', Л, Л'. – К: КНТ, 2007.
 11. Поваляева М.А. Справочник логопеда. Р-н-Д, 2001.
 12. Понятийно-терминологический словарь логопеда / под ред. В.И. Селиверстова. – М.: Владос, 1997.
 13. Соботович Е.Ф. Нарушения речевого развития у детей и пути их коррекции. – К., 1995.
 14. Соботович Е.Ф. Психолингвистическая структура речевой деятельности и механизмы ее формирования. – К., 1997.
 15. Соботович Е.Ф. Класифікація порушень звуковимови у дітей старшого дошкільного віку // Дошкільне виховання. – 1977, №1.
 16. Соботович Е.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. – 2002, №3.
 17. Соботович Е.Ф. Нормативні показники та критерії оцінювання мовленнєвого розвитку (у його лексичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. – 2003. – №2.
 18. Соботович Е.Ф. Нормативні показники та критерії оцінювання мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. – 2003. – №2.
 19. Хрестоматія по логопедии в 2-х т., Т. 1 (Дислалия). – М., 1997.
 20. Хрестоматія з логопедії / за ред. Шеремет М.К., Мартиненко І.В. – К.: КНТ, 2006.
 21. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. /Шеремет М.К., Мартиненко І.В. – К.:КНТ, 2006.
 22. Цветкова Л. С. Афазия и восстановительное обучение. – М.,1988.
 23. Чиркина Т.В. Звуковая сторона речи детей // Дошкольное воспитание. – 1981, №6.
- Додаткова:**
24. Бейн Э. С., Бурлакова М. К., Визель Т. Г. Восстановление речи у больных с афазией. – М., 1982.
 25. Беккер К. П., Совак М. Логопедия. – М. «Медицина»,1981.
 26. Бельтюков В.И. Пути исследования механизма развития речи // Дефектология. – 1984, – №3.
 27. Бурлакова М. К. Коррекционно-педагогическая работа при афазии. – М.,1991.
 28. Жукова Н. С., Мастюкова Е. М., Филичева Т. Б. Преодоление общего недоразвития речи у дошкольников, – М., 1990.
 29. Игры в логопедической работе с детьми / под ред. В.И. Селиверстова. – М., 1981.
 30. Кузьмина Н. И., Рождественская В. И. Воспитание речи у детей с моторной алалией. – М., 1977.
 31. Лурия А. Р. Высшие корковые функции человека. - М., 1969.
 32. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. – М.,1973.
 33. Оппель Б. В. Восстановление речи после инсульта. – Л., 1972.
 34. Пиэтин Х.А. Использование пособий в послеоперационной работе с детьми, страдающими ринолалией //Дефектология. - №5. - 1971. -№3.
 35. Програми для 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Частина 2 / Мякушко О.І., Дмітрієва І.В., Компанець Н.М., Шеремет Б.Г., Якобчук Є.Л. / За ред. М.К.Шеремет – К.: Неопалима купина, 2006. – 368 с.
 36. Програми для 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Частина 1 / Тищенко В.В., Данілавичюте Е.А., Гаврилова Н.С. / За ред. М.К. Шеремет – К.: Неопалима купина, 2006. – 360 с.
 37. Програми для загальноосвітньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий–1 класи) / Шеремет М.К., Тарасун В.В., Мякушко О.І., Дмітрієва І.В.,

- Куненко Л.О., Шеремет Б.Г., Компанець Н.В., Гаврилова Н.С., Якобчук Є.Л., Зубатенко З.В., Каченко К.І. – К.: Початкова школа, 2005.
38. Расстройства речи у детей и подростков / под. ред. С.С. Ляпидевского. – М., 1969.
39. Рау Е.Ф., Синяк В.А. Логопедия. – М., 1969.
40. Родителям детей с врожденными несращениями верхней губы и неба /Харьков Л.В., Яковенко Л.Н., Чехова И.Л. и др. – К., 2007.
41. Савченко М. А., Смирнова Л. О. Усунення вад вимови в учнів молодшого шкільного віку. – К. “Радянська школа”, 1969.
42. Смирнова Л. А. Приемы работы по преодолению импрессивного аграмматизма у детей. // Дефектология. – №3, – 1979.
43. Соботович Е. Ф. , Рождественская М. В. Особенности психического и речевого развития детей с моторной алалией. – В кн. : Вопросы дефектологии. – К. , 1975, вып. 10, с. 70-86.
44. Соботович Е. Ф. Методические рекомендации по преодолению первичных нарушений речевого развития у учащихся подготовительного и первого классов для детей с тяжелыми нарушениями речи. – К., КУМК, 1989.
45. Соботович Е. Ф. Психофизиологическая структура речевой деятельности и ее формирование в процессе нормального онтогенеза. Ст. в сб.: Коррекционное обучение и воспитание детей с нарушениями слуха и речи. – К.1989.
46. Соботович Е.Ф. Особенности проявления и происхождения одной из форм косноязычия у детей дошкольного возраста // Дефектология. – 1971, №5.
47. Соботович Е.Ф. Формирование правильной речи у детей с моторной алалией. - К.: КГПИ, 1983.
48. Соботович Е.Ф., Тищенко В.В., Бартенева Л.И., Данилавичюте Э.А., Андрусишина Л.Е., Трофименко Л.И. Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению. - К.: Актуальна освіта, 1997.
49. Соботович Є.Ф. Концепція загальноомовленнєвої підготовки аномальних дітей до шкільного навчання // Дефектологія. – 1997. - №1.
50. Соботович Є.Ф. Концепція стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з вадами мовленнєвого розвитку // Дефектологія. – 2002. –№1.
51. Соботович Є.Ф. Нормативні показники та критерії оцінювання мовленнєвого розвитку (у його фонологічній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. – 2002. – №3.
52. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І.Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
53. Спирова Л. Ф. Особенности речевого развития учащихся с тяжелыми нарушениями речи. – М., 1980.
54. Трауготт Н. Н. , Кайданова С. И. Нарушения слуха при сенсорной алалии и афазии. – Л. : Наука, Ленингр. отд-ние, 1975. – 180 с.
55. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 120 с.
56. Филичева Т. Б., Чевелева Н. А. Логопедическая работа в специальном детском саду. – М. “Просвещение”, 1987.
57. Филичева Т. Б., Чевелева Н. А. Логопедическая работа в специальном детском саду. – М.: “Просвещение”, 1987.
58. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А., Чиркина Г.В. Основы логопедии. – М.: Просвещение, 1989.
59. Фомичева М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения. – М., 1981.
60. Хрестоматия по логопедии (Под ред. Л. С. Волковой, В.И.Селиверстова - М.,1997 -Ч.1.
61. Ястребова А. В. Коррекция нарушений речи у учащихся общеобразовательной школы. – М., 1984.